

BOEKBESPREKING

Quellen und Beiträge zur Geschichte der Zahnheilkunde. Ausgewählt und herausgegeben von Curt Proskauer. Verlag Hermann Meusser. Berlin 1922.

In dit eerste nummer geeft Paul Fuhrmann eene vertaling der „Disquisitio physica”. De Jezuit Adelbert Tijkowski gaf, naar aanleiding van het voorkomen van twee bijzondere gevallen bij knapen, die te Wilna te kijk waren, dit „Natuurwetenschappelijk Onderzoek” uit in 1674. Een der jongens had n.l. een gouden tand en de andere een reuzenhoofd.

Over het ontstaan dier buitennissigheden stelt Tijkowski zeer geleerde veronderstellingen op. Doch helaas bleek ook weder hier, evenals in een dergelijk geval tachtig jaren vroeger, dat de theorieën „blauen Dunst” waren. Want in zijn toevoegsel moet hij reeds melden, dat de gouden tand — een eerste melkkies in de linker onderkaak — niet van „gedegen” goud was, doch slechts voorzien van een goud omhulsel. Een gouden kap op een melkkies bij een bijna vierjarigen jongen moet voor die dagen toch al een aardige technische praestatie zijn geweest, al ontbrak dan ook — wel wat vreemd voor dien leeftijd, tenzij de jongen reeds met den tandarts kennis gemaakt had — de tweede melkkies daarnaast. Wanneer het wezenlijk een metalen omhulsel geweest is, dan schijnt dit echter, in tegenstelling met den gouden kap waarvan in 1594 gewag gemaakt werd, een groote duurzaamheid niet bezeten te hebben, want reeds na drie maanden was het verdwenen.

Acht en vijftig bladzijden telt de „Disquisitio” en Paul Fuhrmann bespreekt het boekje in eene inleiding van „maar eventjes honderd bladzijden. Zijn vrees geuit op blz. CXII is bewaarheid geworden; de inleiding „is” ten opzichte van Tijkowski’s tekst geworden tot een „monstrum cum capite giganteo”. De zeer wetenschappelijke uiteenzettingen en opmerkingen, waar o.m. de scholastiek, de moraal der Jezuiten, de polijshistorie, het zinnelijk-sexueel element enz. enz. worden bij gehaald, doen mij betreuren, dat Fuhrmann zijn „ingenium

acutum" slechts op dit „caput giganteum" en deze „dens aureus" heeft bot gevierd.

De firma Hermann Meusser heeft ook deze uitgave wederom goed verzorgd.

G. H. BISSELING.

Den Haag.

Vergleichende Forschungen über Zahncaries bei Mensch und Pferd von Dr. med. dent. Johannes Spinner (Heft 13 van de „Sammlung Meusser.") 1922. 48 blz. Prijs f 0.80.

Tot de ziekten der groote huisdieren, die ook buiten den kring der belanghebbenden bekendheid genieten, zij het dan ook slechts bij name, behooren ook de tandaandoeningen van het paard, in zoverre, dat menigeen, die tot den landbouw of adnexa in geenerlei betrekking staat toch van de therapie der tandextractie afweet, vanwege de relatieve veelvuldigheid dezer veterinaire kunstbewerking, die de analogie van kwaal en geneeswijze met die van den mensch in het oog doet springen.

Des te meer heeft deze vorm van tandbederf in het dierenrijk recht op belangstelling van tandheekkundige zijde en wij mogen erkentelijk zijn, dat een vakgenoot, die blijkens zijn studiën ook over veterinaire kennis beschikt, zich over dit onderwerp heeft ontfermd en een vergelijkend onderzoek heeft ingesteld naar de overeenkomstige dentale aandoeningen bij den mensch en het paard.

De lezer heeft dus voorlichting van iemand, niet gehandicapt door eenzijdigheid van zijn kennis op het gemeenschappelijk terrein, wat, behalve tot het behagelijk gevoel van zich onderricht te weten met beiderzijdig verstand-van-zaken, ook heeft geleid tot practische en — volgens den schr. — doeltreffende toepassing van conserveerende behandeling bij het tandlijdende paardendom.

Omtrent den interessanten inhoud van deze monografie vindt de lezer elders in dit nummer het een en ander meegeedeeld, wat misschien aansporing zal zijn voor belangstellenden om het werkje zelf ter hand te nemen. De prijs behoeft voor kennisneming geen beletsel te zijn, terwijl ook de verzorging van het uiterlijk van dien aard is (op kunstdrukpapier gedrukt, benevens een serie fraai uitgevoerde afbeeldingen ter verduidelijking van den text), dat de inhoud geheel tot zijn recht komt. Alleen een schematische voorstelling van den

anatomischen bouw van de kiezen, zou men gaarne hebben ontmoet.

B.

Zahnärztliche Instrumentenlehre von Priv.-doz. Dr. med. A. Hille, 144 blz. *Hermann Meusser* 1922. Prijs f 1.90.

In het „Lehrbuch der Konservierenden Zahnheilkunde“ van Prof. Walkhoff is ook een hoofdstuk gewijd aan „Instrumentenlehre“. Hoewel de behandeling van het onderwerp in enkele opzichten als een verbetering beschouwd kon worden van de veelal gebruikelijke systeemlooze en catalogusachtige beschrijving, zoo kon ik er in mijn bespreking van dat werk niet meer in zien dan dilettaantische proeve van onderricht op een terrein waar ook andere dan specifiek tandheelkundige kennis de stof moet beheerschen. Toen ik dan ook den bovenstaanden titel las, dacht ik niet anders dat daar een man aan het woord te vinden, die dit thema nu eens grondig had gezien van den theoretischen, mechanischen, metallurgischen en technischen kant, opdat het „hoe en waarom“ in deze materie zich nu eens in alle duidelijkheid en volledigheid den weetgierigen lezer zoude openbaren. Deze verwachting werd nog gesteund door den ondertitel: „Einführung in Bau, Anwendung und Pflege des Instrumentariums für die konservierende und operative Behandlung für Studierende und Zahnärzte.“ Deze laatste combinatie beloofde een waarborg voor stelselmatige, methodische behandeling der stof eenerzijds en buitendien nog een verruiming van inzicht, voor wie, qualitate qua niet geheel op onbekend terrein, een zich aandienend leidsman gaarne accepteert.

En de gedachten liepen vooruit naar interessante hoofdstukken over staal: zijn soorten, uiteenlopende eigenschappen en logische benutting bij instrumenten met vaak totaal verschillende materiaaleischen, over het principe der snijdende instrumenten en deszelfs toepassing voor de verschillende doeleinden en de daaruit afgeleide doelmatigste vormen, benevens het snijdend effect, enz. enz.

Ook het beginsel der hefboomwerking bij extractietangen en elevatoren en de logische uitwerking en toepassing voor de verschillende gevallen en den daaruit resulterenden instrumentvorm zou in overzichtelijke uiteenzetting aanvullen, wat in de handleidingen voor de tandextractie steeds onbesproken bleef.

Wie, gelijk schrijver dezes, met zoodanige verwachtingen de lectuur op zou nemen, ondergaat reeds op blz. 3 bij het hoofdstuk over de vervaardiging van instrumenten zijn eerste teleurstelling: in drie bladzijden is de schrijver uitgepraat over het materiaal, zijn eigenschappen, bewerking en wat dies meer zij. En zoo is het met alle hoofdstukken waar het beginsel, het wezen der zaak, ter sprake moet worden gebracht. Met meer voorliefde verwijlt hij bij het uiterlijk en geeft een beschrijving van instrumenten en toestellen uit den tandheerkundigen inventaris welke functie en vorm geen omschrijving behoeven; de specifieke vorm of buiging van menig instrument, waar het vaak juist om te doen is in verband met het beoogde doel, wordt vaak stilzwijgend voorbijgegaan.

Alle bedenkingen, die ik indertijd tegen het leerboek van Prof. Walkhoff meende naar voren te moeten brengen zijn ook hier van kracht. Steeds wordt de indruk versterkt, dat de schr. het meer in de breedte dan in de diepte meende te moeten zoeken, dat de veelheid der vormen meer vermeldenswaard is dan de eenheid van het principe. Ik heb hier in 't bijzonder het oog op de plaatsing van het aangrijpingspunt van het instrument ten opzichte van den steel resp. handvat, de dubbele buiging bij sonden, excavatoren, stoppers, contra-hoekstuk, waardoor met behoud van de (zooveel mogelijk) axiale plaatsing van het actieve deel, overhoeks kan worden gewerkt. Deze laatste noodzakelijkheid die alle tandheerkundige bewerkingen beheerscht, diende voor een juist begrip met het mechanische ideaal van een axiale plaatsing van het aangrijpingspunt voor een zekere hanteering ten allen tijde vooropgesteld te worden. In plaats daarvan vinden we slechts een terloopsche vermelding van 8 regels bij de bespreking van het contra-hoekstuk op blz. 39.

Ook het hoofdstuk over de roteerende instrumenten vertoont groote tekortkomingen. Boren en steenen worden in 4 pagina's afgedaan! terwijl van de slijpsteen niet vermeld wordt waarop de slijpende werking berust.

Tot verrijking van het inzicht in wat men in engeren zin onder instrumentenleer verstaat, heeft de lezing van Hille's boek het niet kunnen brengen en als zoodanig is het werk dan ook als overbodig te beschouwen. Dit neemt niet weg, dat voor détail-informatie de practicus wel het een en ander van zijn gading kan vinden.

Voor studenten biedt het behandelde uitteraard meer wetenswaardigs, al gelden de eerstgenoemde bezwaren tegen het werk qua leerboek voor studeerenden in versterkte mate.

De uitvoering is, zooals steeds, door den uitgever goed verzorgd, de prijs bescheiden.

Intusschen is het woord over *Instrumentleer* nog vrij voor den man, die daar verstand van heeft.....

B.

Die Halbkronen und ihre Verwendung als Brücken Pfeiler, von Dr. Med. Dent. Alfred Rank. 2e Verbesserte Auflage. Verlag von Hermann Meusser 1922.

Voor mij ligt de tweede uitgave van bovengenoemd werkje.

In zijn voorwoord bij deze uitgave zegt schrijver, dat, waar de eerste uitgave zoo snel uitverkocht was, dit een bewijs is voor de wensch naar een brugpijler voor levende zichtbare tanden.

Wij zouden schrijver in deze van eenzijdigheid kunnen betichten, te meer, waar er nog andere goede methoden zijn, die dit doel ook in uitzicht stellen.

Schrijver kondigt deze uitgave als verbeterde uitgave aan. De verbetering zit in een verrijking met een twaalfstal duidelijke teekeningen met beschrijving.

Mijn oordeel over het werk en de methode van bevestiging blijft zooals ik dat bij mijn bespreking van de eerste uitgave heb medegedeeld, zoodat ik hiervoor verwijs naar het tijdschrift voor tandheelkunde van 15 April 1921.

Over het weinige nieuw bijgevoegde nog een enkel woord.

In Figuur 58 laat schrijver een staalcarboscijf zien met schijfbeschermmer, waardoor het insnijden in wang of tong vermeden wordt.

Bij zijn beschrijving van de werking en aanbrenging van de stiftjes is schrijver wat breedvoeriger, terwijl een vergelijking tusschen deze bevestiging en de volle band- en Richmondkroon door een teekening wordt verduidelijkt.

Bij zijn beschrijving van de proximale uitbreiding waarin hij ditmaal ook uitvoeriger is, kan men voelen dat schrijver zelf hier het zwakke punt van zijn constructie weet, wat men kan opmaken uit zijn woorden: „Der übrige Teil der vorderen Fazettenlinie aber bis zum Punkte bliegt über dem Zahnfleisch etc. (tot aan de nieuwe alinea).

In mijn vorige kritiek heb ik er reeds op gewezen dat bij tanden met sterk divergeerende approximaalvlakken de bucco-servicale begrenzing te veel naar het midden van het approximaalvlak ligt, in-

dien de rollen en stiften // met de tandas zijn geprojecteerd, waardoor een carieszwakke plaats ontstaat. In zijn 2e oplage volhardt schrijver in deze constructiefout. Ook zijn teekeningen geven dit weer. Schrijver heeft verder een viertal nieuwe gevallen in acht teekeningen weergegeven, hoe men de halfkroon in combinatie met band- halve bandkroon en brug kan toepassen en aan het slot een literatuuroverzicht.

A. v. NIEUWENHOVEN HELBACH.

Orthodontic impressions and casts, by Herbert A. Pullen 91 blz. Uitg. P. Blackiston's Son and Co. Philadelphia 1922. Prijs geb. \$ 1.50.

In het voorwoord van dit boekje lezen wij, dat het een handleiding wil zijn voor het vervaardigen van „accurate and esthetic plaster casts”. Vooral op het easthetische wordt daar eenige malen de nadruk gelegd, hetgeen bij nadere kennismaking dan blijkt bereikt te worden door een besnijding van grond- en bovenvlak, volgens de methode door Angle ingevoerd.

Daar de modellen toch in de eerste plaats de verhoudingen in het gebit weergeven en voor een juiste diagnose der afwijkingen ook de relatie tot het overige deel van het gelaat in de nieuwere orthodontische diagnostie een groote rol gaat spelen, doet een handhaving van deze z.g. „aesthetiek” in wetenschappelijk studiemateriaal, waar het in de eerste en laatste plaats om weergave van exacte verhoudingen te doen is, ietwat verouderd aan. De lezer herinnert zich hoe in 1916 Van Loon deze „aesthetische”(!) vormgeving heeft gekarakteriseerd en wie van zijn publicaties op orthodontisch gebied heeft kennis genomen, zal het bestaansrecht ervan wel niet hoog aanslaan. In elk geval vertegenwoordigt het niet de waarde van bijkans 30 % van den text.

Voor het overige geeft het werkje een bondige, duidelijke beschrijving van de techniek van het afdrucken met gips, het uitgieten en uitsnijden van het model en ten slotte is een hoofdstuk gewijd aan het afdrucken met plastische massa. Het geheel is instructief geïllustreerd met een honderdtal afbeeldingen.

Summa summarum: een variant op de door Grünberg in 1908 reeds beschreven techniek, in dit Tijdschrift (door Coebergh vertaald) in 1910 verschenen.

B.